

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра початкової та дошкільної освіти

КОНДРАЦЬКА ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА

**ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ
ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Магістерська робота

галуз знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 013 «Початкова освіта»

Науковий керівник:

доцент кафедри початкової та дошкільної
освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Проц Марта Орестівна

Львів-2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІНТЕГРАЦІЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	7
1.1. Сутність поняття інтеграції в освіті.....	7
1.2. Історичний аспект інтеграції та інтегрованого навчання.....	17
1.3. Методика використання інтеграції у початковій школі.....	25
РОЗДІЛ 2. ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ.....	35
2.1. Аналіз методичного забезпечення щодо впровадження інтеграції в освітній процес майбутніх вчителів початкової школи.....	35
2.2. Діагностика підготовки майбутніх педагогів до використання інтегрованого навчання.....	43
2.3. Методичні рекомендації майбутнім педагогам у використанні інтегрованого навчання.....	53
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Початкова школа – це перший освітній рівень, який закладає фундамент в освіті сучасного школяра та стає початком для подальшого навчання та вдосконалення вмінь та навичок дітей. Тому педагоги минулих століть також розуміли, на скільки важливо знайти вдалу форму навчання учнів початкової школи. Своєю чергою XXI століття поставило перед початковою школою нові вимоги – всебічний розвиток та виховання особистості через формування в учнів бажання і вміння вчитися, навичок інтегрованого навчання. Розв’язуючи дане завдання, кожен учитель початкової школи намагається створити такі умови, за яких стало б можливим розвивати пізнавальні можливості і здібності кожної дитини, актуальним у наш час виступає метод інтегрованого навчання.

Концепція «Нової української школи» (2016 р.) і Державний стандарт початкової освіти (2018 р.) знаменують новий період у розбудові початкової освіти у третьому тисячолітті, що ґрунтується на принципах презумпції талановитості дитини, цінності дитинства, радості пізнання, розвитку особистості, гарантій здоров’я і безпеки.

Актуальність дослідження проблеми. Початкова освіта повинна не тільки підготувати учнів до навчання у середній та вищій школі, а й комплексно збагатити арсенал їхніх знань, вмінь, навичок, розкрити творчу особистість, навчити дослідницькій роботі та багато іншого. До прийняття нового Держстандарту початкової освіти (2018 р.) поняття «інтегрований курс» як таке не існувало. Звісно, ще раніше можна було зауважити окремі спроби педагогів початкових класів поєднати теми або уроки, але ці спроби були зумовлені стихійністю цього процесу і як результат тягнули за собою проблему неузгодженості у педагогічній науці загальних вимог і рекомендацій щодо того, яким чином теми або предмети необхідно інтегрувати у блоки, яким чином їх викладати учням молодших класів тощо.

Крім цього, варто додати, що саме інтеграція надає можливість учневі, сприймати предмети та явища цілісно, всебічно, систематично й емоційно, а

також уміти використовувати навички та знання на практиці у повсякденному житті. Саме це відповідає розвиткові та світоглядіві школярів, адже вони ще не схильні до поділу світу на окремі галузі. Крім цього, варто говорити, що у такий спосіб учням вдасться досягнути кращих результатів у навчанні. Також відбувається певне розвантаження школярів за рахунок зменшення тижневого навантаження.

Стан дослідження проблеми. Після прийняття нового Держстандарту виникла низка проблем щодо реалізації інтегрованої освіти у початковій школі, які до сьогодні залишаються недостатньо вивченими.

Хоча терміни «інтеграція» з'явилися ще в XVII столітті. У той час їх використовували лише в математиці. Пізніше ці поняття почали застосовуватися в психології, фізіології, біології та інших науках, але широке їх використання почалося лише з середини XX століття. Одними із перших в українській педагогії проблеми інтеграції, звісно, не ідентифікуючи їх саме так, піднімав Г. Сковорода (XVIII ст.) та К. Ушинський (XIX ст.).

Однак на науковому рівні її вивчення почалося тільки із 80-их років минулого століття. У XVIII столітті, коли до проблем інтеграції в освітній сфері вдавався видатний філософ Г. Сковорода, терміном «інтеграція» послуговувалися тільки в математиці. Важливий внесок у цьому питанні зробили також К. Ушинський, В. Шаталова, В. Сухомлинський тощо.

Сьогодні інтеграційні процеси, зокрема її міжпредметний різновид, набуває нового значення. У наш час до аналізу вказаної проблеми, зокрема, вдавалися такі українські дослідники, як О. Зубарева, З. Курлянд, Т. Куценко, В. Мізюк, Л. Ніколенко. Однак досі залишається низка складних у вирішенні методичних проблем щодо впровадження інтеграції у початковій школі та готовності майбутніх педагогів до реалізації такої практики.

Об'єкт дослідження – інтегроване навчання у початковій школі.

Предмет дослідження є шляхи підготовки майбутніх вчителів дореалізації інтегрованого навчання в початковій школі.

Мета дослідження – проаналізувати основні аспекти інтегрованого навчання, узагальнити шляхи готовності майбутніх вчителів до реалізації інтегрованого навчання в початковій школі, подати рекомендації щодо реалізації такої практики.

Завдання дослідження:

- узагальнити сутність поняття інтеграції в освіті;
- проаналізувати історичний аспект інтеграції та інтегрованого навчання;
- узагальнити методику використання інтеграції у початковій школі;
- провести аналіз методичного забезпечення щодо впровадження інтеграції в освітній процес майбутніх вчителів початкової школи;
- здійснити діагностику підготовки майбутніх педагогів до використання інтегрованого навчання;
- подати методичні рекомендації майбутнім педагогам у використанні інтегрованого навчання.

Вирішення поставлених завдань зумовило вибір **методів** дослідження:

- метод аналізу теоретичних джерел для визначення поняття «інтегроване навчання», «міжпредметні зв'язки» тощо;
- індуктивний метод при формулюванні особливостей інтегрованого навчання у початковій школі;
- експеримент, у ході якого проведено діагностику підготовки майбутніх педагогів до використання інтегрованого навчання;
- метод підсумків для узагальнення проведеної роботи та написання висновків.

Апробація результатів дослідження відображена у тезах доповідей на Всеукраїнській студентській науково-практичній інтернет-конференції «Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи» (Кондрацька, 2021) та IV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи» (Кондрацька, Проц, 2022).

Структура та обсяг роботи: магістерська робота складається із вступу, 2 розділів, висновків, списку використаних джерел із 53 найменувань та двох додатків (анкета опитувальника та план-конспект інтегрованого уроку). Загальний обсяг роботи 80 сторінок, з них 62 сторінки основного тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арцишевська М.Р. Теоретико-методичні засади інтеграції знань про суспільство у змісті шкільної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук :13.00.09. Київ : Інститут педагогіки АПН України, 2000. 20 с
2. Барда С. Інтеграція як засіб реалізації синергетичного підходу у початковій школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 7. С. 48-61.
3. Бескорса О. Інтеграція на уроках англійської мови в початковій школі в контексті концепції Нової української школи. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2017. Вип. 6. С. 230-238.
4. Білан Т. Інтеграційна складова художньо-мистецької підготовки учителя початкової школи. *Молодь і ринок*. 2017. № 10. С. 41-45.
5. Бірюк Л. Я. Інтегративний підхід до професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Сер. : Педагогічні науки. 2020. Вип. 1. С. 19-27
6. Бірюк Л. Я. Методичні основи застосування інтегративного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. *Науковий вісник Львівської академії*. Серія : Педагогічні науки. 2020. Вип. 7. С. 13-19.
7. Васютіна Т. Методика організації занурень у початковій школі як приклад міждисциплінарної інтеграції в STREAM-освіті. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 34(1). С. 242-248.
8. Вікторенко І. Обґрунтування методичної системи навчання учнів початкової школи інтегрованого курсу "я досліджую світ". *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2021. Вип. 14(1). С. 56-67
9. Власенко Т. В. Використання елементів технології укрупнення дидактичних одиниць при вивченні математики в початкових класах. *Таврійський вісник освіти*. 2016. № 2. С. 178-183

10. Гарачук Т. В. Наукові підходи до викладання інтегрованого курсу "Я досліджую світ" у початковій школі. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 28.С. 139-145
11. Глобін О.І. Міжпредметні зв'язки в умовах профільного навчання математики: методичний посібник для вчителів. К.: Педагогічна думка,2012. 88 с.
12. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997 206 с.
13. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article/> (дата звернення: 15.07.2022)
14. Довгопола Н. С., Глінка І. І. Інтеграція — шлях до нової української школи. *Новий Колегіум*. 2019. № 1. С. 7-11.
15. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України: головний ред. В.Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
16. Епіхіна, М.А. . Особливості викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у Новій українській школі в контексті педагогіки партнерства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. №1 (44). С. 67–70
17. Зубарева О. Г. Інтеграція дисциплін художньо-естетичного циклу в початковій школі як мотивація учнів до пізнання світу. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 25(1). С. 63-68
18. Іванчук М. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал. Чернівці : Рута, 2004. 400 с.
19. Інтегративний підхід : актуальність, сутність, особливості впровадження в умовах початкової школи : навчально-методичний посібник / уклад. : Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 76 с.

20. Кірик М., Данилова Л. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти : навч.- метод. посіб., Л.. Львів : Світ, 2019. 136 с.

21. Кондрацька В. Проц М.О. Особливості інтеграції в початковій школі. Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи:збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 506 травня 2022р.

22. Кондрацька В. Проц М.О. Складові компоненти підготовки майбутніх учителів до реалізації інтегрованого навчання у початковій школі. Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи: збірник матеріалів Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції. Івано-Франківськ, 25-26 листопада 2021р., 268-269 с.

23. Курлянд З. Н. Інтегративні технології навчання в підготовці майбутніх учителів у площині ідей К. Д. Ушинського. *Наука і освіта*. 2013. № 6. С. 102-105

24. Куценко Т. Інтеграція у світовій шкільній освіті: суть, види та шляхи реалізації. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27(3). С. 173-179.

25. Левківський, М. В., Микитюк, О. М. . Історія педагогіки. Харків: «ОВС», 2006. 412 с.

26. Мачинська Н. Інтегрований підхід у навчанні школярів початкової школи: теоретична основа та практичний аспект. *Молодь і ринок*. 2017. № 9. С. 31-36.

27. Методичні рекомендації про викладання у початковій школі у 2021/2022 навчальному році. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 22.09.2021 № 1/9-482. ЮРЛ: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-u-pochatkovij-shkoli-u-2021-2022-navchalnomu-rotsi/> (дата звернення: 12.08.2022)

28. Методичні рекомендації щодо викладання в початковій школі у 2019/2020 навчальному році. Додаток до листа Міністерства освіти і науки

України від 01. 07. 2019 р. № 1/11-5966.URL: <https://osvitoria.media/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-v-pochatkovij-shkoli-u-2019-2020-navchalnomu-rotsi/> (дата звернення: 12.08.2022)

29. Миринюк Н. І. Погляди В. О. Сухомлинського щодо інтеграції краси і слова на уроках літератури. *Педагогічний дискурс*. 2011. Вип. 10. С. 335-339

30. Мізюк В. А. Змішане навчання як інноваційний підхід інтеграції навчального процесу у закладах освіти. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 3. С. 172-177

31. Моїсеєв С. О. Первинні колективи як ефективний засіб розвитку лідерських здібностей учнів Павлівської школи. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 2(2). С. 39-47

32. Ніколенко Л. Т. Нова українська школа: інтеграційний підхід у початковій загальній освіті. *Початкова освіта*. 2018. № 12. С. 5–7.

33. Нікулочкіна О. В. Інтеграційні процеси в початковій освіті. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2017. Вип. 55. С. 436-440.

34. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red.Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.

35. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / pid zag. red. Н.М. Бібік. К.: ТОВ «Видавничий дім Плеяди», 2017. 206 с

36. Павлівський ліцей імені В.О.Сухомлинського : офіційний сайт навчального закладу. URL: <http://suhomlschool1.at.ua/index/administracija/0-5> (дата звернення: 15.08.22)

37. Пахомова Н. Інтеграція як провідна тенденція розвитку суспільства та освіти: історико-педагогічний аспект. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія : Педагогічні науки. 2013. Вип. 11. С. 250-256.

38. Поберецька В. Впровадження інтегрованого навчання в початковій освіті: закордонний досвід. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 3. С. 125-132
39. Поберецька В. Упровадження в педагогічних коледжах педагогічних умов та моделі підготовки вчителів початкової освіти до інтегрованого навчання учнів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 4. С. 190-200
40. Початкова освіта : Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті. К. : УОВЦ «Оріон», 2018. 160 с.
41. Савченко, О. Упровадження компетентнісного підходу в початкову освіту: здобутки і нерозв'язані проблеми. *Рідна школа*, 2014, 4–5, 12–16
42. Сакалюк О. П. Складові компоненти підготовки майбутніх учителів до реалізації інтегрованого навчання у початковій школі. *Молодий вчений*. 2020. № 3(2). С. 412-415
43. Сирота З. Педагогічна стратегія "від дитини до мистецтва" в інтеграційному процесі творчого розвитку молодших школярів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2017. Вип. 16. С. 223-230.
44. Січко І. О. Використання інтегрованого підходу на уроках "Я досліджую світ" в умовах Нової української школи. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія*. 2020. Вип. 1. С. 166-168
45. Сокурєнко О. О. Апробація моделей упровадження інтегрованого навчання в початковій школі: здобутки дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня. *Вересень*. 2021. № 1. С. 109-122.
46. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. К. : Рад. шк., 1988. 272 с

47. Тесленко Т. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до проведення інтегрованих уроків в умовах нової української школи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27(4). С. 275-279.
48. Товканець Г. В. Аксиологічна багатогранність змісту початкової освіти. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2021. Вип. 35. С. 185-192
49. Шоловій М.-Т. І. Інтегроване навчання в початковій школі: теоретичний аспект. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 35. С. 186-189
50. Шпачинський І. Л. Формування основ світогляду молодших школярів на інтегрованих уроках. *Молодий вчений*. 2019. № 11(2). С. 773-777
51. Якименко С. І. Формування світогляду першокласників у інноваційному інтегрованому освітньому просторі нової української школи. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 3(2). С. 358-363.
52. Drake S. M., Burns R. C. Meeting Standards Through Integrated Curriculum. Alexandria : ASCD, 2004. 190 p.
53. Gresnigt H. L. L. Integrated curricula: an approach to strengthen science & technology in primary education. Eindhoven : Technische Universiteit Eindhoven, 2018. 236 p

